

EDITORIAL

Etica în publicarea articolelor medicale

Irina Strâmbu

Redactor Șef Pneumologia

Începând cu anul 2012, revista Pneumologia a devenit membru COPE (Committee on Publication Ethics).

COPE este un forum al editorilor revistelor peer-review care își propune să discute toate aspectele eticii în publicistica științifică medicală. Acest comitet a fost înființat în 1997 de către un mic grup de editori de reviste medicale din Marea Britanie, având în prezent peste 7000 de membri în întreaga lume, din toate domeniile academice. Au devenit membri ai COPE revistele incluse în grupurile editorial majore (Elsevier, Wiley-Blackwell, Springer, Taylor & Francis, Palgrave Macmillan și Wolters Kluwer).

COPE oferă consultanță pentru editori și grupurile editoriale asupra tuturor aspectelor eticii în publicare și mai ales asupra felului cum pot fi rezolvate cazuri de abateri în cercetare și publicare (dubla publicare, plagiat, autorii fantomă etc). COPE oferă de asemenea și un forum al membrilor în care pot fi discutate cazuri individuale, ce se întrunește trimestrial în Marea Britanie și anual în Statele Unite.

COPE pune la dispoziție membrilor săi ca și publicului larg, pe site-ul propriu (<http://www.publicationethics.org/>) Codul Editorilor de Reviste, o multitudine de ghiduri utile editorilor (privind retragerea articolelor, colaborarea între instituțiile de cercetare și reviste, rezolvarea disputelor privind calitatea de autor etc.) și standarde internaționale pentru autori și editori. COPE mai oferă și servicii de eLearning pentru editori în sprijinul unei mai profunde înțelegeri a eticii în publicare și îndrumări practice pentru prevenirea și rezolvarea diverselor abateri, granturi de cercetare în etica publicării și un newsletter.

Ce înseamnă pentru Pneumologia statutul de membru COPE?

Colegiul de redacție al revistei Pneumologia a avut întotdeauna o preocupare constantă privind respectarea normelor de etică a publicării, întreaga activitate editorială bazându-se pe evaluarea peer-review a articolelor adresate spre publicare și colaborarea cu recenzorii și autorii în interesul publicării de articole de bună calitate, care să poată aduce o contribuție științifică reală la comunitatea

științifică internațională. Uneori această atitudine a colegiului de redacție a adus inevitabile tensiuni în relațiile cu unii autori, pe care le regretăm.

Acceptarea Pneumologiei ca membru COPE a fost în primul rând o onoare, venind ca o recunoaștere a eforturilor noastre anterioare, dar și o responsabilizare suplimentară în activitatea editorială viitoare. Respectând principiile Codului COPE, editorii Pneumologiei pot contribui și la stimularea cercetării românești de bună calitate. Având în vedere vizibilitatea internațională a revistei, al cărei conținut se regăsește în prezent în PubMed și SCOPUS, preocuparea noastră pentru ca materialul publicat să respecte cerințele eticii publicistice este cu atât mai justificată.

În timpul celei de-a 2-a Conferințe Mondiale asupra Integrității în Cercetare, Singapore 2010, COPE a contribuit la dezvoltarea a două declarații ce stabilesc standardele internaționale pentru publicarea responsabilă a rezultatelor cercetării, pentru editori și pentru autori. Standardele aduc laolaltă punctele de vedere ale experților în domenii variate din toate continentele. COPE încurajează editorii să publice aceste declarații în propriile reviste și să le includă în propria politică editorială și recomandări pentru autori.

Prin urmare, reproducem mai jos, în limba română, standardul internațional pentru autori, în intenția de a face cunoscute tuturor potențialilor autori ai revistei aceste criterii pe care și revista noastră le urmează, ca membru COPE. Conform licenței Creative Commons, sursa originală este menționată astfel:

„Wager E & Kleinert S (2011) Responsible research publication: international standards for authors. A position statement developed at the 2nd World Conference on Research Integrity, Singapore, July 22-24, 2010. Chapter 50 in: Mayer T & Steneck N (eds) Promoting Research Integrity in a Global Environment. Imperial College Press / World Scientific Publishing, Singapore (pp 309-16). (ISBN 978-981-4340-97-7)”

Publicarea responsabilă a cercetării: standarde internaționale pentru autori

O declarație dezvoltată la a 2-a Conferință Mondială asupra integrității în cercetare, Singapore, 22-24 iulie 2010

Elizabeth Wager, Sabine Kleinert

Contact:

liz@sideview.demon.co.uk, sabine.kleinert@lancet.com

Rezumat

- Cercetarea ale cărei rezultate se raportează trebuie să se desfășoare într-o manieră etică și responsabilă și trebuie să respecte legislația relevantă.
- Cercetătorii trebuie să-și prezinte rezultatele clar, onest și fără a fabrica, falsifica sau manipula incorect datele.

- Cercetătorii trebuie să facă tot posibilul să descrie metodele clar și fără ambiguități, astfel încât rezultatele lor să poată fi confirmate de alții.
- Cercetătorii trebuie să adere la cerințele publicării: lucrarea submisă este originală, nu plagiază și nu a fost publicată altundeva.
- Autorii trebuie să-și asume responsabilitatea colectivă pentru lucrările submise și publicate.
- Calitatea de autor trebuie să reflecte cu acuratețe contribuția individuală la activitate și raportarea sa.
- Sursele de finanțare și conflictele de interese relevante trebuie declarate.

Abstract

Responsible research publication: international standards for authors. A position statement developed at the 2nd World Conference on Research Integrity, Singapore, July 22-24, 2010

- The research being reported should have been conducted in an ethical and responsible manner and should comply with all relevant legislation.
- Researchers should present their results clearly, honestly, and without fabrication, falsification or inappropriate data manipulation.
- Researchers should strive to describe their methods clearly and unambiguously so that their findings can be confirmed by others.
- Researchers should adhere to publication requirements that submitted work is original, is not plagiarised, and has not been published elsewhere.
- Authors should take collective responsibility for submitted and published work.
- The authorship of research publications should accurately reflect individuals' contributions to the work and its reporting.
- Funding sources and relevant conflicts of interest should be disclosed.

Introducere

Publicarea este stadiul final al cercetării și prin urmare este o responsabilitate a tuturor cercetătorilor. Este de așteptat ca publicațiile academice să ofere o înregistrare detaliată și permanentă a cercetării. Deoarece publicațiile stau la baza atât a noii cercetări cât și aplicării rezultatelor sale, ele pot afecta nu numai comunitatea de cercetare dar și, indirect, societatea în ansamblu. De aceea, cercetătorii au responsabilitatea de a asigura că publicațiile lor sunt oneste, clare, complete și echilibrate și trebuie să evite raportările derutante, selective sau ambigue. Editorii revistelor au la rândul lor responsabilități în a asigura integritatea literaturii de cercetare, acestea fiind grupate în ghiduri ale companiei.

Acest document își propune să stabilească standarde internaționale pentru autorii publicațiilor academice de cercetare și să descrie practica raportării responsabile a cercetării. Sperăm că aceste standarde vor fi adoptate de instituțiile de cercetare, finanțatori și societățile profesionale, că vor fi promovate de editori și publiciști și că vor ajuta la dezvoltarea integrității în cercetare.

Publicarea responsabilă a cercetării

1. Soliditatea și încrederea

1.1. Cercetarea raportată trebuie să se fi desfășurat de o manieră etică și responsabilă, conform legislației relevante (vezi și Declarația de la Singapore a Integrității în Cercetare, www.singaporestatement.org)

1.2. Cercetarea raportată trebuie să fie solidă și executată cu grijă.

1.3. Cercetătorii trebuie să folosească metode potrivite de analiză și prezentare a datelor (și, dacă este necesar, să folosească consiliere specializată).

1.4. Autorii trebuie să-și asume responsabilitatea colectivă pentru activitatea lor și pentru conținutul lucrării publicate. Cercetătorii trebuie să verifice lucrarea lor cu atenție în toate etapele pentru a se asigura că rezultatele sunt raportate corect. Autorii trebuie să verifice calculele, prezentarea datelor, redactarea și dovezile.

2. Onestitatea

2.1. Cercetătorii trebuie să-și prezinte rezultatele onest și fără fabricarea, falsificarea sau prelucrarea incorectă a datelor. Imagistica (ex: micrografii, radiografii, imagini ale gelului de electroforeză) nu trebuie modificate astfel încât să inducă în eroare.

2.2. Cercetătorii trebuie să se străduie să descrie metodele și să prezinte rezultatele clar și fără ambiguități. Cercetătorii trebuie să urmeze ghidurile aplicabile de raportare. Lucrările publicate trebuie să ofere suficiente detalii pentru a permite ca experimentele să fie repetate de alți cercetători.

2.3. Raportarea cercetării trebuie să fie completă. Nu trebuie omise inconveniențe, rezultate inconsistente sau inexplicabile sau rezultate care nu susțin ipoteza sau interpretarea autorilor sau a sponsorilor.

2.4. Finanțatorii cercetării și sponsorii nu trebuie să se opună publicării rezultatelor care nu favorizează produsul sau poziția lor. Cercetătorii nu trebuie să fie implicați în acorduri care permit sponsorului cercetării să se opună sau să controleze publicarea rezultatelor (în afara situațiilor excepționale, cum ar fi cercetarea declarată secretă de guverne datorită implicațiilor de securitate).

2.5. Autorii trebuie să anunțe prompt editorii dacă descoperă o eroare în orice lucrare submisă, acceptată sau publicată. Autorii trebuie să coopereze cu editorii în emiterea de erate sau retracții dacă este nevoie.

2.6. Autorii trebuie să reflecte cu acuratețe lucrările altora prin citări și citate.

2.7. Autorii nu trebuie să copieze referințe din alte lucrări publicate dacă nu au citit lucrarea citată.

3. Echilibrul

3.1. Noile descoperiri trebuie prezentate în contextul cercetării anterioare. Activitatea altora trebuie reprezentată onest. Referatele generale și sintezele academice ale cercetării existente trebuie să fie complete, echilibrate și trebuie să includă rezultate, indiferent dacă susțin sau nu ipoteza sau interpretarea propusă. Editorialele sau opiniile ce prezintă un singur punct de vedere trebuie detașate clar de referatele generale academice.

3.2. Limitele studiilor trebuie abordate în lucrări.

4. Originalitatea

4.1. Autorii trebuie să adere la cerințele de publicare care impun ca lucrările submise să fie originale și să nu fi fost publicate în altă parte în orice limbă. Lucrările nu trebuie submise concurențial la mai mult de o publicație, decât dacă editorii au consimțit la co-publicare. Dacă articolele sunt co-publicate, acest fapt trebuie făcut clar pentru cititori.

4.2. Trebuie urmate legile și convențiile aplicabile ale dreptului de autor. Materialele cu copyright (ex: tabele, figuri sau citate extensive) trebuie reproduse doar cu permisiune și menționarea sursei.

4.3. Lucrările relevante publicate anterior, atât ale altor cercetători cât și ale autorilor, trebuie menționate și referite corespunzător. Literatura primară trebuie citată ori de câte ori e posibil.

4.4. Datele, textele, figurile sau ideile provenite de la alți cercetători trebuie menționate ca atare și nu trebuie prezentate ca fiind proprii autorilor. Formulări originale luate direct din publicațiile altor cercetători trebuie să apară în ghilimele, cu citarea corespunzătoare.

4.5. Autorii trebuie să informeze editorii dacă rezultatele au mai fost publicate sau dacă raportări sau analize multiple ale unui singur set de date sunt luate în considerare pentru publicare altundeva. Autorii trebuie să ofere copii ale publicațiilor conexe sau lucrărilor submise la alte reviste.

4.6. Publicațiile multiple rezultând dintr-un singur proiect de cercetare trebuie identificate clar ca atare și publicarea primară trebuie referită. Traducerile și adaptările pentru diferite grupe de audiență trebuie clar identificate ca atare, menționând sursa originală, și trebuie să respecte convențiile de copyright și cererea permisiunii. În caz de dubiu, autorii trebuie să solicite permisiunea de la publicația originală înainte de a republica orice lucrare.

5. Transparența

5.1. Toate sursele de finanțare a cercetării, incluzând sprijinul financiar direct și indirect, furnizarea de echipamente sau materiale sau alt suport (cum ar fi consultanța statistică sau asistența la redactare) trebuie declarate.

5.2. Autorii trebuie să declare rolul finanțatorilor sau sponsorilor (dacă există) în designul, execuția, analiza, interpretarea și raportarea cercetării.

5.3. Autorii trebuie să declare interesele financiare și nefinanciare relevante și relațiile susceptibile de a afecta interpretarea rezultatelor, sau pe care editorii, referenții sau cititorii ar putea să fie îndreptățiți să vrea să le cunoască. Aceasta include orice relație cu revista, de exemplu dacă editorii își publică propria cercetare în propria revistă. În plus, autorii trebuie să urmeze cerințele revistei sau ale instituției pentru declararea intereselor competitive.

6. Calitatea de autor și mențiunile

6.1. Literatura de cercetare servește nu numai ca înregistrare a ce s-a descoperit ci și a cui a făcut descoperirea. Prin urmare, calitatea de autor a publicațiilor de cercetare trebuie să reflecte corect contribuția individuală la activitatea raportată.

6.2. În cazul în care contributorii majori sunt trecuți ca autori iar cei care au adus contribuții mai puțin substanțiale sau pur tehnice la cercetare sau publicare sunt trecuți într-o secțiune de mențiuni, criteriile pentru calitatea de autor sau mențiune trebuie agreeate de la începutul proiectului. Ideal, criteriile pentru calitatea de autor într-un domeniu particular ar trebui agreeate, publicate și aplicate consecvent de către instituțiile de cercetare, societățile profesionale și academice și finanțatori. Deși editorii revistelor ar trebui să publice și să promoveze criterii pentru calitatea de autor potrivite domeniului lor, nu trebuie să se aștepte de la ei să judece dispute privind calitatea de autor.

Responsabilitatea pentru atribuirea corectă a calității de autor aparține autorilor înșiși, care lucrează sub ghidarea instituției lor. Instituțiile de cercetare trebuie să promoveze și să susțină standarde corecte și acceptate pentru calitatea de autor și mențiuni. Când e nevoie, instituțiile trebuie să judece disputele privind calitatea de autor și să asigure urmarea unui procedeu corect.

6.3. Cercetătorii trebuie să se asigure că doar acei indivizi care îndeplinesc criteriile calității de autor (adică au avut o contribuție substanțială la lucrare) sunt răsplătiți cu calitatea de autor, și că autorii meritorii nu au fost omiși. Instituțiile și editorii revistelor trebuie să încurajeze practicile care previn calitatea de autor invitat, recompensat sau fantomă.

Notă:

- Autorii invitați sunt cei care nu îndeplinesc criteriile de autor dar sunt trecuți astfel datorită vârstei, reputației sau presupusei influențe.

- Autorii recompensați sunt cei care nu îndeplinesc criteriile de autor dar sunt trecuți astfel ca o favoare personală sau în schimbul unei plăți.

- Autorii fantomă sunt cei care îndeplinesc criteriile de autor dar nu sunt trecuți astfel.

6.4. Toți autorii trebuie să accepte să fie trecuți ca atare și trebuie să aprobe versiunile submise și acceptate pentru publicare. Orice schimbare în lista autorilor trebuie aprobată de toți autorii, inclusiv de cei care au fost excluși din listă. Autorul pentru corespondență trebuie să aibă rolul de punct de contact între editor și ceilalți autori și trebuie să-și informeze co-autorii și să-i implice în deciziile majore privind publicarea (ex: răspunsul la comentariile referenților).

6.5. Autorii nu trebuie să folosească mențiuni care induc în eroare care implică contribuții sau suport de la indivizi care de fapt nu au fost implicați în lucrare sau nu au oferit suport.

7. Responsabilitatea

7.1. Toți autorii trebuie să fi citit și să cunoască activitatea raportată și trebuie să se asigure că publicarea urmează principiile stipulate în acest ghid. În majoritatea cazurilor, se așteaptă ca autorii să-și asume împreună responsabilitatea pentru integritatea cercetării și a raportării sale. Totuși, dacă autorii își asumă răspunderea doar pentru anumite aspecte ale cercetării sau raportării, aceasta trebuie să se specifice în lucrare.

7.2. Autorii trebuie să colaboreze cu editorul pentru a corecta orice erori sau omisiuni sunt descoperite după publicare.

7.3. Autorii trebuie să accepte convențiile, cerințele și regulile relevante care le cer să pună la dispoziție materialele, reactivii, software sau seturi de date altor cercetători care le cer. Cercetătorii, instituțiile și finanțatorii trebuie să aibă politici clare pentru asemenea cereri. Autorii trebuie să urmeze și standardele relevante ale revistelor. În timp ce menționarea corectă este legitimă, cercetătorii nu trebuie să solicite calitatea de autor ca o condiție pentru a-și împărtăși materialele.

7.4. Autorii trebuie să răspundă corespunzător la comentariile și corespondența de după publicare. Ei trebuie să încerce să răspundă la întrebările corespondenților și să ofere clarificări sau detalii suplimentare când e nevoie.

8. Aderarea la peer-review și la convențiile de publicare

8.1. Autorii trebuie să urmeze cerințele editorilor ca lucrarea să nu fie submisă la mai mult de o singură publicație în același timp.

8.2. Autorii trebuie să informeze editorul dacă își retrag lucrarea de la revizuire, sau aleg să nu răspundă la comentariile referenților după ce primesc o acceptare condiționată.

8.3. Autorii trebuie să răspundă la comentariile referenților într-o manieră profesională și la timp.

8.4. Autorii trebuie să respecte cerințele editorilor privind embargourile de presă și în general să nu permită ca rezultatele lor să fie raportate în presă dacă au fost acceptate pentru publicare (dar încă nepublicate) într-o revistă academică. Autorii și instituțiile lor trebuie să colaboreze cu editorii pentru a coordona activitatea media (ex: comunicate de presă și conferințe de presă) în apropierea publicării. Comunicatele de presă trebuie să reflecte cu acuratețe activitatea și nu trebuie să includă afirmații care depășesc rezultatele cercetării.

9. Raportarea responsabilă a cercetării ce implică oamenii și animalele

9.1. Înainte de începerea cercetării trebuie obținute aprobările, licențele și înregistrările potrivite, iar detaliile trebuie precizate în lucrare (ex: Institutional Review Board, aprobarea Comitetului de Etică a Cercetării, licența autorităților naționale pentru folosirea animalelor).

9.2. La cererea editorilor, autorii trebuie să furnizeze dovezi că cercetarea raportată a primit aprobările necesare și s-a desfășurat în mod etic (ex: copii ale aprobărilor, licențe, consimțăminte ale participanților).

9.3. Cercetătorii nu trebuie în general să publice sau să împărtășească date individuale de identificare colectate în cursul cercetării fără consimțământul specific al subiecților (sau reprezentanților lor). Cercetătorii trebuie să țină cont de faptul că multe reviste academice sunt acum liber disponibile pe internet, prin urmare trebuie să se gândească la riscul de

a pune în pericol sau de a deranja cititorii întâmplători (ex: participanți la cercetare sau familiile lor care se recunosc în studiile de caz, descrieri, imagini sau descendență).

9.4. Analiza statistică potrivită trebuie stabilită la începutul studiului și trebuie pregătit și urmat un plan de analiză a datelor pentru rezultatele așteptate. Analizele secundare sau post hoc trebuie distinse de analizele primare și cele prevăzute în planul de analiză a datelor.

9.5. Cercetătorii trebuie să publice toate rezultatele semnificative ale cercetării care contribuie la cunoaștere. În particular, există o responsabilitate etică de a publica rezultatele din toate studiile clinice. Publicarea studiilor fără succes sau experimentelor care resping ipoteza poate ajuta la împiedicarea pierderii de timp sau de resurse în proiecte similare. Dacă rezultatele studiilor mici sau a celor care nu ating semnificația statistică pot fi combinate pentru a produce informație utilă (ex: meta-analize), atunci aceste rezultate trebuie publicate.

9.6. Autorii trebuie să ofere editorilor, la cerere, protocoalele de cercetare (ex: pentru studiile clinice), astfel încât referenții și editorii să poată compara raportul cercetării cu protocolul pentru a verifica dacă s-a desfășurat conform planului și că nu au fost omise detalii relevante. Cercetătorii trebuie să urmeze cerințele relevante pentru înregistrarea studiilor clinice și trebuie să includă numărul de înregistrare al studiului în toate publicațiile ce rezultă din studiu.